

~~IN~~VISIBLES L'ESTAT DEL RACISME A CATALUNYA INFORME 2019

DOSSIER DE PREMSA

Contacte per mitjans:

Mònica López Mas – 636248621

Comunicació

SOS Racisme Catalunya

comunicacio@sosracisme.org

La defensa dels drets des de la lluita antiracista

SOS Racisme Catalunya és una associació no governamental i sense ànim de lucre que treballa des de fa 31 anys (1989) per l'eradicació del racisme en totes les seves formes, defensant la igualtat efectiva de drets i oportunitats per a totes les persones que conviuen i comparteixen una mateixa societat.

Més de 10.500 persones ateses en 30 anys de vida associativa

El **Servei d'Atenció i Denúncia per a Víctimes de Racisme i Xenofòbia (SAiD)** és un servei gratuït que des de 1992 atén persones que han patit discriminació racista o xenòfoba, cercant la manera més adequada de resoldre la situació i donant suport a la víctima. També informant col·lectius susceptibles de ser discriminats en l'exercici dels seus drets i de les possibilitats que tenen per evitar que se'ls vulnerin.

L'objectiu final del SAiD és la **restitució dels drets i de la dignitat** de les persones que han sofert una vulneració dels seus drets amb motivació racista. Però tot sovint d'un cas individual s'esdevé un procés de **canvi social i incidència política**.

11 anys publicant un informe únic

Les situacions de racisme identificades pel SAiD i per la tasca diària de SOS Racisme són una font d'informació cabdal per l'anàlisi de l'estat del racisme a Catalunya.

Des de l'any 1995, des de la Federación Estatal de Asociaciones de SOS Racismo publiquem l'Informe Anual sobre el Racismo en el Estado Espanyol. **I des de l'any 2009 publiquem l'informe «L'Estat del Racisme a Catalunya»**, un document d'anàlisi i denúncia de les diverses causes, manifestacions i situacions de racisme i xenofòbia que es desenvolupen a Catalunya. La d'enguany, que recull dades de 2019, és la 11ª edició.

L'elaboració d'aquest informe respon a tres necessitats:

1. Fer una **denúncia pública** de l'existència de situacions discriminatòries i de la presència del racisme al nostre país.
2. Elaborar un material de **sensibilització** social per apropar la defensa de la igualtat de drets i oportunitats i la lluita contra el racisme a la ciutadania.
3. Esdevenir una **eina** per les administracions catalanes que ajudi a planificar polítiques per lluitar contra la discriminació i el racisme a partir d'un diagnòstic.

Comprar l'informe és una manera de fer possible la viabilitat del projecte, però donem l'opció de la descàrrega gratuïta per facilitar la seva consulta:

<http://www.sosracisme.org/temes/publicacions/informes>

DADES

RESUM DE L'ATENCIÓ DEL SERVEI D'ATENCIÓ I DENUNCIA (SAID) EL 2019

1. EL SAID EL 2019

El 2019 hem atès 677 persones. D'aquestes, 519 s'han adreçat per primera vegada a SOS Racisme i 188 de les situacions han estat identificades com a constitutives de racisme. 60 no s'han pogut denunciar mentre que 128 han estat denunciades i, per tant, assumides com a casos nous el 2019.

Als 128 casos nous hem d'afegir-hi 158 casos encara oberts d'anys anteriors per obtenir el total de casos gestionats pel servei enguany: 286.

Taula 1

Tipus d'atenció	Catalunya
Persones ateses per primer cop el 2019:	519
• Situacions noves que NO són racisme	331
• Situacions noves que SÍ són racisme	188
• Situacions de racisme NO denunciades	60
• Situacions de racisme SÍ denunciades (casos nous 2019)	128
Persones ateses amb casos d'anys anteriors	158
TOTAL casos de racisme gestionats el 2019	286
TOTAL persones ateses durant 2019	677

2. VULNERACIONS DE DRETS AMB MOTIVACIÓ RACISTA

A Catalunya, s'han identificat **188 situacions de racisme**:

- 60 no han estat denunciades.
- 128 assumides com a casos de vulneració de drets amb motivació racista:
 - Delictes d'Odi: 19 casos (15%) 3 delictes lleus i 16 diligències prèvies
 - Discriminacions: 109 casos (85%)

Taula 2

Distribució per tipologia de les situacions de racisme identificades el 2019

Tipologies	NO Denunciades		SÍ denunciades (casos nous)		Suma de situacions per tipologia	% respecte al TOTAL de situacions*
	Nº	%	Nº	%		
Entre particulars	19	38%	31	62%	50	27%
Seguretat pública	10	36%	18	64%	28	15%
Serveis privats	5	20%	20	80%	25	13%
Drets socials	5	21%	19	79%	24	13%
Discurs Odi (xxss+mitjans)	11	50%	11	50%	22	12%
Laboral	5	28%	13	72%	18	10%
Seguretat privada	2	12%	15	88%	17	9%
Altres	3	100%	0	0%	3	2%
Extrema dreta	0	0%	1	100%	1	1%
TOTAL de situacions	60	32%	128	68%	188	100%

*Els percentatges s'han arrodonit per una millor comprensió.

3. DADES DELS CASOS DE RACISME ASSUMITS SEGONS TIPOLOGIES

Taula 3

Distribució per tipologia de tots els casos oberts

Tipologies	Casos nous	Casos anys anteriors	Suma total de casos per tipologia
Entre particulars	31 (24%)	42	73
Serveis privats	20 (16%)	29	49
Drets socials	19 (15%)	11	30
Seguretat pública	18 (13%)	44	62
Seguretat privada	15 (12%)	11	26
Laboral	13 (10%)	8	21
Discurs Odi (xxss+mitjans)	11 (9%)	7	18
Extrema dreta	1 (1%)	6	7
TOTAL de casos	128 (100%)	158	286

3.1 AGRESSIONS I DISCRIMINACIONS ENTRE PARTICULARS:

- 50 situacions de racisme identificades:
 - 19 situacions no denunciades (38%)
 - 31 casos nous assumits (62%)
- 73 casos gestionats:
 - 42 casos anys anteriors
 - 31 casos nous assumits

Subtipologies dins l'àmbit d'Agresions i Discriminacions Entre Particulars (casos nous):

- conflictes entres veïns i veïnes: 55%
- conflictes al carrer: 35%

- conflictes en locals privats: 4%
- conflictes entre companys de feina: 3%
- conflictes en serveis públics: 3%

3.2 DISCRIMINACIÓ EN SERVEIS PRIVATS

- 25 situacions de racisme identificades:
 - 5 situacions no denunciades (20%)
 - 20 casos nous assumits (80%)
- 49 casos gestionats:
 - 29 casos anys anteriors
 - 20 casos nous assumits

Subtipologies dins l'àmbit Discriminació en Serveis Privats (casos nous):

- Dret d'Admissió: 75%
- Prestació de Serveis: 25%

3.3 DISCRIMINACIÓ EN L'ACCÉS ALS DRETS SOCIALS

- 24 situacions de racisme identificades:
 - 5 situacions no denunciades (21%)
 - 19 casos nous assumits (79%)
- 30 casos gestionats:
 - 11 casos anys anteriors
 - 19 casos nous assumits

Subtipologies dins l'àmbit de Discriminació en l'Accés a Drets Socials(casos nous):

- Accés a l'educació: 42%
- Accés a l'habitatge: 21%
- Accés a la salut: 21%
- Prestació de serveis: 16%

3.4 AGRESSIONS I ABUSOS DE MEMBRES DE COSSOS DE SEGURETAT PÚBLICA

- 28 situacions de racisme identificades:
 - 10 situacions no denunciades (36%)
 - 18 casos nous assumits (64%)
- 62 casos gestionats:
 - 44 casos anys anteriors
 - 18 casos nous assumits

Subtipologies dins l'àmbit d'Agressions i Abusos dels Cossos de seguretat Pública (casos nous):

- identificacions per perfil ètnic: 39%
- tracte abusiu: 28%
- confecció atestat: 17%
- CIE: 10%
- agressió policial: 6%

3.5 DISCURS D'ODI

- 22 situacions de racisme identificades:
 - 11 situacions no denunciades (50%)
 - 11 casos nous assumits (50%)
- 18 casos gestionats:
 - 7 casos anys anteriors
 - 11 casos nous assumits

Subtipologies dins l'àmbit del Discurs de l'Odi (casos nous):

- mitjans comunicació: 27%
- xarxes socials: 45%
- discurs polític: 28%

3.6 DISCRIMINACIÓ LABORAL

- 18 situacions de racisme identificades:
 - 5 no denunciades (28%)
 - 13 casos nous assumits (72%)
- 21 casos gestionats:
 - 8 casos anys anteriors
 - 13 casos nous assumits

Subtipologies dins l'àmbit de Discriminació Laboral (casos nous):

- discriminació l'accés al treball: 8%
- condicions discriminatòries: 85%
- moobing a la feina: 7%

3.7 AGRESSIONS I ABUSOS DE COSSOS DE SEGURETAT PRIVADA

- 17 situacions de racisme identificades:
 - 2 no denunciades (12%)
 - 15 casos nous assumits (88%)
- 26 casos gestionats:
 - 11 casos anys anteriors
 - 15 casos nous assumits

Subtipologies dins l'àmbit de Discriminació Seguretat Privada (casos nous):

- transports públics: 73%
- centres comercials: 20%
- altres: 7%

3.8 EXTREMA DRETA

- 1 situacions de racisme identificades:
 - 0 no denunciada
 - 1 cas nou assumit
- 7 casos gestionats:
 - 6 casos anys anteriors
 - 1 cas nou assumit

CONCLUSIONS**CONCLUSIÓ 1****MÉS I MILLOR ATENCIÓ: EL SERVEI IDENTIFICA MÉS SITUACIONS DE RACISME I GESTIONA MÉS CASOS**

Es dona un increment important de les situacions de racisme identificades, així com dels casos assumits. Enguany s'han assumit 56 casos més que l'any passat. Si bé en els darrers anys teníem un topall en el nombre de casos assumits que no superava els 90, el 2019 hem assumit 128 casos. En aquest sentit, compartim certes millores que hem pogut consolidar en l'atenció del Servei:

1. **Més recursos humans**, que signifiquen més persones per atendre, derivar, realitzar entrevistes, fer seguiment i acompanyar les persones que atensem.
2. **Diversificació de les vies d'atenció**. Hem incorporat més opcions de comunicació amb el SAiD. El Whatsapp, que es va incorporar a finals de 2018, és una entrada important de demandes (70 aquest any). A partir de les xarxes socials també ens arriben casos: enguany 4. És un nombre petit però és rellevant tenir-ho en compte perquè les xarxes socials, tot i ser espais on es genera racisme (per exemple, discurs d'odi), també ofereixen més visibilitat i la possibilitat de comunicar i notificar aquestes situacions.
3. **Major obertura** per part del SAiD a l'hora de donar resposta a les diferents situacions que ens arriben. Assumim que cal originalitat i creativitat, entre d'altres recursos, per trobar vies d'actuació més eficients, ja que a nivell institucional massa sovint no es disposa ni d'instruments ni de recursos que permetin denunciar amb efectivitat aquestes discriminacions i vulneracions de drets.

CONCLUSIÓ 2**INFRADENÚNCIA. L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA NO AVANÇA EN LA GARANTIA DEL DRET A LA DENÚNCIA DEL RACISME**

Tot i que enguany disminueix el percentatge de situacions no denunciades, hem passat del 52% al 32%, això no significa que s'hagi avançat en la garantia del dret de les persones afectades per racisme a denunciar aquestes situacions.

Els principals motius pels quals les persones que s'adrecen al SAiD no segueixen el procés de denúncia són:

1. **Desconfiança en el sistema** (37%) i incredulitat davant el fet que la seva denúncia serveixi per canviar la realitat.
2. **Context de vulnerabilitat** (25%). Quan el racisme viscut s'afegeix a un conjunt de situacions complexes (vinculades, per exemple, amb la documentació, la precarietat laboral, problemes amb l'habitatge, la desocupació, problemes de salut, la suma de discriminacions o altres situacions límit), des del SAiD es prioritza la intervenció des d'una altra perspectiva i es fa una feina de contenció i d'assessorament en altres àmbits.
3. **Derivacions** a un altre tipus de servei (5%)

Hi ha dues tipologies a destacar en relació a la infradenúncia:

Cossos de seguretat pública: el 36% de les situacions no han estat denunciades

El descens de les situacions registrades en aquesta tipologia no es correspon amb una disminució de les situacions de racisme generades per la policia. Que identifiquem menys situacions i que el 36% d'aquestes no siguin denunciades pot tenir a veure amb les causes següents:

- La **impossibilitat d'exercir la denúncia** contra membres dels cossos de seguretat pública que han comès un abús i/o agressió racista. Són casos on no podem exercir la denúncia i estem defensant les víctimes de vulneracions de drets, d'acusacions per part dels perpetradors d'aquestes vulneracions. La **contra-denúncia policial** s'utilitza per argumentar una possible actuació inapropiada. D'altra banda, en els pocs casos que es pot iniciar una denúncia, sovint s'acaba arxivat per manca de prova (cal tenir en compte que la investigació depèn de la policia) o per considerar que els fets no són delictius.
- La **desconfiança en la imparcialitat d'un sistema judicial** on preval la versió dels policies, en tant que es dota d'un plus de veracitat l'atestat o la denúncia dels agents.
- Les dificultats i la **indefensió dels col·lectius vulnerabilitzats**. Per exemple, la situació de fragilitat i precarietat de molts dels venedors i venedores ambulants s'agreuja quan pateixen abusos per part de la policia. Les denúncies creuades, d'una banda, acaben impossibilitant que es puguin denunciar els abusos i agressions racistes, i de l'altra, tenen greus conseqüències a nivell penal i d'estrangeria.
- La **manca d'un reconeixement institucional del racisme** que es produeix per part dels cossos policials té com a conseqüència la no-identificació d'aquestes vulneracions de drets i, per tant, la no-actuació.

Si fem referència als **resultats judicials**, trobem un argument més per evidenciar les dificultats de denunciar el racisme policial per la via penal:

- Enguany celebrem una sentència condemnatòria per l'altra part, si bé es tracta d'un cas del 2009 i, per tant, d'un procés judicial que ha durat 10 anys.
- Les sentències condemnatòries cap a l'usuari del SAID suposen el 15% dels 27 casos gestionats per la via penal.
- Un 11% dels casos gestionats on hi havia policies implicats s'han arxivat.

La **impunitat** dels agents de seguretat pública que han exercit una agressió, abús o discriminació es produeix a causa de la connivència entre l'administració de justícia i la policia. S'evidencia, també, la inefectivitat de la via penal per denunciar situacions que genera el mateix sistema institucional. Cal destacar que enguany la via d'intervenció majoritària, en el 83% del casos nous relatius a seguretat pública, ha estat la intermediació del SAID.

Discurs d'Odi: la meitat de les situacions identificades no han estat denunciades

Es tracta de la tipologia on es dona el percentatge més alt de situacions no denunciades: un 50%. Alguns arguments que poden explicar aquesta baixa denúncia:

1. **Manca de vies d'actuació efectives.** El procediment per **denunciar formalment a les xarxes socials**, per exemple, és molt intuïtiu però gens eficaç. La **via penal** no és adequada per donar resposta a aquestes situacions, com tampoc no ho és en la majoria de vulneracions de drets humans, perquè se centra en un fet concret, executat per una persona concreta i que afecta una altra persona, i no té en compte el context ni els

mecanismes estructurals i globals que condicionen aquestes situacions. A més, les regles del joc de la via penal limiten la denúncia. No obstant això, existeix per part del sistema judicial una **promoció perversa de l'efectivitat del marc normatiu del delictes d'odi**, que pretén netejar la imatge de l'estat i simular que sí que actua contra el racisme i els delictes d'odi.

2. La **confrontació amb el dret fonamental a la llibertat d'expressió** dificulta l'actuació davant aquestes situacions. Per això és important enfocar el nostre treball cap a la generació de **narratives transformadores**, amb una perspectiva de drets humans i no-discriminació, que arribin a la ciutadania i, també, als generadors d'opinió per tal de desactivar aquells que des del poder generen el discurs de l'odi.

CONCLUSIÓ 3

DESPROTECCIÓ DE LES PERSONES QUE SOFREIXEN EL RACISME SOCIAL ENTRE PARTICULARS

La manca d'eines per a donar resposta a situacions de racisme entre particulars suposa, entre d'altres, que utilitzem majoritàriament la via penal tot i que considerem que no és la més adequada.

- La via d'intervenció penal és la més nombrosa en relació als casos gestionats (34 de 73) però disminueix considerablement pel que fa als casos nous de 2019 (7 de 31). Els principals entrebancs amb els quals ens trobem són la **manca de sensibilitat de l'administració de justícia pel que fa al racisme**, la **revictimització** -entre altres qüestions per la durada dels processos-, la **despenalització dels insults** i la **dificultat de l'aplicació del marc normatiu del delictes d'odi**. D'altra banda, fins i tot quan una sentència judicial falla a favor de la víctima, tampoc no se soluciona el problema de convivència.
- Però la **mediació** tampoc no és una eina vàlida per donar resposta a aquestes situacions. **No es treballa amb la perspectiva del racisme**, i el fet de no incorporar la vulneració de drets com a condicionant del conflicte dificulta que el procés de mediació conclogui amb la seva resolució i/o amb la restitució del dret. D'altra banda, molts serveis de mediació no intervenen fora del marc de la comunitat de veïnes, i això significa que molts conflictes de convivència no es contemplin, com per exemple aquells que tenen lloc a l'espai públic.
- D'altra banda, tot i que molts municipis disposen d'una normativa que contempla l'**actuació municipal en conflictes de convivència amb motivació racista** en espais públics, no hem aconseguit resolucions favorables. Enguany, a Barcelona, se n'han tramitat tres, per la via de l'*Ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana*. No obstant això, en el moment de tancar aquest informe encara no ha estat possible la seva aplicació.

En definitiva, no hi ha normes per protegir aquests espais i aquest dret: **el dret a la dignitat de la persona en un dels espais més privats i íntims com és la llar**. I les possibles vies, com la mediació, no incorporen en la seva intervenció el racisme com un motiu que pot generar conflictes en aquest espais. La via penal tampoc no és una solució real per aquests casos.

El racisme entre veïnes s'identifica, erròniament, com problemes de convivència o culturals i, per tant, no s'incideix en aquesta discriminació i **no es creen polítiques públiques** contra el racisme en l'àmbit de la convivència.

CASOS REPRESENTATIUS

Entre particulars

La fiscalia acusa per delictes d'odi, però topa amb una investigació poc diligent de la policia. Un home va patir una agressió greu amb motivació racista per part d'un grup de veïns. Un incident greu que donava continuïtat a diferents episodis d'insults i amenaces per aquest mateix grup de persones. Arran de l'agressió es va iniciar un judici penal, en el qual fins i tot comptàvem amb l'acusació per delictes d'odi per part de la Fiscalia, circumstància que no sempre es dona. Malauradament el procés ha acabat amb una condemna per delictes lleus i sense agreujant de racisme, cosa que desvirtua la motivació i la naturalesa dels fets. No és suficient l'acusació particular amb SOS Racisme representant la víctima, tampoc que des de fiscalia es vegi clara la interpretació com a delictes d'odi, si no es garanteix una investigació diligent dels fets. Aquesta és una mostra més de la manca de tutela judicial en la persecució del racisme i de l'efectivitat de la justícia per reparar les persones afectades per racisme.

Serveis Privats

Inhabilitació per discriminació racista en el dret d'admissió. Davant l'afirmació del propietari d'un bar de que "no volia negres" un home va decidir no quedar-se aturat i va trucar a la policia. La policia va actuar segons protocol previst, per aquests fets i va recollir la informació necessària a partir de testimonis. La investigació dels fets va permetre iniciar un judici que ha tingut com a resultat una sentència que no reconeix la discriminació en el dret d'admissió amb motivació racista i condemna al propietari del bar a dos anys i mig d'inhabilitació. Un cas que ens dona ànims a seguir batallant per totes les vies, també la penal, les situacions de discriminació que es donen per part de serveis i empreses privades.

Drets Socials

CAT Salut indemniza una família víctima d'una intervenció racista basada en el prejudici i el desconeixement. Una professional del CAT Salut va fer un diagnòstic erroni a dues menors al·legant que havien patit una mutilació genital femenina en grau tres. Una de les conseqüències va ser que la DGAIA va assumir la tutela de les dues nenes, que van viure separades de la mare i del pare durant més de vint dies. Un nou informe mèdic, que els progenitors van demanar un cop van sortir de comissaria, va demostrar que les nenes no havien patit cap mutilació. Amb la família vam iniciar, fa més de 7 anys, un procediment de reclamació a l'administració pública que s'ha resolt de manera satisfactòria, reconeixent les repercussions negatives i indemnitzant a la família.

Seguretat Pública

Sentència condemnatòria a seguretat privada i a seguretat pública. Un cas d'èxit però almenys amb dos peròs. Doncs la sentència no només ha trigat més de 10 anys, sinó que només reconeix un delictes lleus i sense agreujant de racisme. Una agressió per part d'agents de seguretat privada en el transport públic a la que es suma una altra agressió greu per part de mossos d'esquadra. Un cas que tot i la prova (informes mèdics i càmeres de seguretat) ha estat a punt de ser arxivat en diverses ocasions; exemplificant així els entrebancs per a denunciar els abusos i agressions exercits per cossos de seguretat pública i privada. Es demostra també que la persistència de les associacions i l'activisme de les persones afectades són imprescindibles.

Discurs d'Odi

Quant el discurs d'odi legitima la mentida. Un home va ser gravat al carrer per la representant d'un grup polític de Mataró. L'objectiu era disposar d'unes imatges que acompanyessin el seu discurs racista envers als immigrants, en aquest cas focalitzat als homes d'origen magrebí per acusar-los de delinqüents sexuals. Els fets van ocasionar greus repercussions en la vida de l'home. Més enllà que aquests fets siguin considerats un delictes d'odi, i fins i tot si s'aconsegueixi una sanció penal, serà molt difícil la reparació de la víctima. Tampoc hi haurà una comprensió que aquesta actuació concreta està condicionada per un context global on es legitima l'odi cap a certs col·lectius, per exemple a partir de la representació parlamentària de grups d'extrema dreta.

Laboral

El mocador, l'obstacle per exercir un dret. Una estudiant d'infermeria, de la Universitat Rovira Virgili de Tarragona, el dia que començava les pràctiques laborals a l'Hospital Pius de Valls va topar-se amb un important impediment: la infermera que la va rebre li va dir que no podia dur el mocador. Des del SAID vam iniciar una doble actuació, d'una part informant a la Universitat sobre el que havia succeït; d'altra banda, vam comunicar a l'hospital i a CatSalut que s'estava donant una situació greu de vulneració del dret a exercir la llibertat religiosa. Tot i que la resposta de l'hospital no va ser satisfactòria, des del CatSalut van reconèixer la vulneració del dret i van demanar una rectificació a l'Hospital. L'aliança amb la Universitat ha estat rellevant en la resolució d'aquest cas i esperem que facin un seguiment escrupolós amb els centres, públics i privats, amb qui tenen convenis de pràctiques per evitar discriminacions d'aquest tipus.

Seguretat Privada

Compromís de TRAM perquè no torni a passar. Una dona va ser víctima d'agressió i abús per part d'agents de seguretat privada. A la situació s'hi van sumar altres fets greus, com l'agressió per part d'una dona que estava a la parada, o l'intent per part de mossos d'esquadra de dissuadir-la en el moment de posar la denúncia. Com en altres casos es dona una doble intervenció per part del SAID. D'una banda, la denúncia per la via penal que no ha estat satisfactòria, entre altres, perquè no ha quedat recollida la motivació racista dels fets. Però també es va iniciar el contacte amb l'empresa del TRAM, com a responsables de la gestió de la seguretat, i no només s'ha aconseguit un reconeixement dels fets, sinó que han adquirit el compromís de prendre les mesures necessàries perquè no torni a passar. Caldrà fer-ne seguiment.

Extrema Dreta

El marc normatiu del delictes d'odi falla, fins i tot en els casos més evidents. El 2011 un home negre va ser agredit greument en un bar per un conjunt de persones que formaven part de "*Ángeles del Infierno*", un grup organitzat d'extrema dreta. Vuit anys més tard s'ha celebrat el judici que ha suposat, entre d'altres dificultats, que la víctima hagués de venir des de Senegal, ja que durant el procés no es va acceptar la gravació del seu testimoni com a prova preconstituïda. La fase d'instrucció ha tingut moltes deficiències i la investigació dels fets per part de la policia també ha estat molt deficient. Ha estat un procés llarg que ha tingut com a resultat una sentència esfereïdora: s'han absolt a tots els acusats perquè no s'ha pogut identificar a l'autor material dels fets. S'exemplifica, així, la indefensió de les persones víctimes d'un delictes racista que no troben reparació ni restitució dels seus drets, perquè tot i que existeix un marc normatiu pel delictes d'odi, aquest no s'aplica amb diligència per totes les parts.